

UDK 811.163.4:373.231(091)(497.16)

Preliminarno saopštenje

Novica VUJOVIĆ (Nikšić)

Fakultet za crnogorski jezik i književnost – Cetinje

novica.vujovic@fcjk.me

HRIŠĆANSKA (KALENDARSKA) IMENA U CRNOGORSKOME IMENOSLOVU

Autor je izložio hrišćanska lična imena potvrđena u crnogorskom imenoslovu. I muška i ženska crnogorska narodna imena bila su izložena uticaju i širenju hrišćanskih imena. Proučavanje ličnih imena potvrdilo je apsolutnu integrisanost hrišćanskih, odnosno kalendarskih imena. Ta je antroponimija po osnovnom imenu hrišćanska, a po tvorbi crnogorska.

Ključne riječi: *onomastika, antroponimija, crnogorski jezik, lična imena*

U crnogorskome imenoslovu evidentirali smo, pored ostalih, ova hrišćanska imena: *Andrija, Dimitrije, Đorđije* (*Đorđija* u nekim govorima crnogorskoga jezika), *Gavrilo* (*Gavrile* u nekim govorima crnogorskoga jezika), *Ilija* (*Ili(j)a* u nekim našim govorima), *Jovan, Marko, Matija, Mihailo, Nikola, Petar, Krstinja* (u našem imenoslovu potvrđeno kod starijih predstavnika), *Marija, Marijana, Marta, Sofija* i mnoga druga.

Vidljiva su u imenoslovu i imena kojima je narod dao uobličjenje prema kalendarskom imenu. Možemo uputiti na porijeklo ovih imena: *Đoko* – varijanta imena *Đorđije* (u nekim govorima *Đorđija*); *Jovica* i *Jovo* – varijante imena *Jovan*; *Markiša* – u narodu načinjeno prema *Marko*; *Mijajlo, Mikailo i Mikailo* – u crnogorskome imenoslovu varijante imena *Mihailo*; *Periša, Perko, Pero* – varijanta imena *Petar*; *Vaso* – varijanta imena *Vasilije*; *Ilinka / Ika / Ike* – izvođenje prema imenu *Ilija*; *Mara / Mare* – varijante imena *Marija* ili *Marta*.

Jasno je iz izložene građe da su ponarodnjene varijante koje žive u nekim govorima crnogorskoga jezika rijetke kod mlađih naraštaja. Dakle, potiskuju ih novija, odnosno pomodna imena.

Treba reći da, s obzirom na činjenicu da su najšešće nadijevana osobama rođenim upravo na praznik ili oko njega, hrišćanska (kalendarska) imena štite onoga ko nosi ime, kao što je određeni svetac kojega porodica slavi – zaštitnik porodice, doma. U tom smislu hrišćanska imena vrše funkciju zaštitnih imena.

Proučavanjem procesa koji su doveli da primanja kalendarskih ličnih imena da se konstatovati da je fond tih imena obogatio slovensku jezičku osnovu. Mitar Pešikan obrađujući, kako veli, starocrnogorska imena nalazi da od ukupnoga fonda poznosrednjovjekovnih i nešto mlađim naših imena na imena sa slovenskom osnovom pada „oko 68%“. ¹ Dodajmo da uz brojna narodna imena dolaze imena koja su u naš imenoslov ušla iz grčkoga jezika, najviše, zatim hebrejskoga i latinskog. U crnogorskom imenoslovu zasnježdočeni su ovi primjeri: *Andija* (u govorima i *Andria*), *Đordžije*, *Filip* (u nekim govorima *Vilip*), *Luka*, *Mitar*, *Nikola*, *Pavle*, *Petar*, *Stevan*, *Šćepan*, *Todor*, *Vasilj*, *Anđelija* / *Anđa* (u govorima i *Anđe*), *Sofija* preko grčkoga; iz latinskoga: *Kostadin*, *Marko*, *Matija* > *Mato*; iz hebrejskoga: *Gavrilo*, *Ilija* (u govorima *Ili(j)a*), *Ivan*, *Jakov*, *Jevrem*, *Mihailo* (u govorima *Mijajlo*, *Mikailo*), *Ana*, *Ivana* i *Marija* itd.

Takvo stanje zasnježdočeno je na širem crnogorskom jezičkom prostoru. Mi smo obilazeći čevska sela potvrdili prisustvo tih imena. Zasnježdočena su i u Bjelopavličima, đe su „brojni (su) primeri imena hrišćanskih svetitelja (...) naravno prilagođenih“.² Isto možemo konstatovati za lična imena ševeroistočnoga dijela Crne Gore.³ I tako redom. Na osnovu svega kažemo da su veoma frekventna kalendarska imena: *Marko* (s brojnim narodnim varijantama), *Nikola*, *Jovan* (s brojnim narodnim varijantama), *Petar* (s varijantama), *Marija* (s varijantama) itd. S druge strane, lično ime *Todor* sve rjeđe se javlja. Vrijedi sagledati rasprostranjenost imena *Todor* u našem imenoslovu, a mi ćemo uputiti na njegovu slabu zastupljenost u čevskim ličnim imenima, kao i imenoslovu Zaostra kod Berana, đe, na primjer, sriječemo jednu potvrdu imena *Todor*.⁴

I muška i ženska crnogorska narodna imena bila su izložena uticaju i širenju hrišćanskih imena. Naše proučavanje ličnih imena čevskih sela potvrdilo je apsolutnu integrisanost hrišćanskih, odnosno kalendarskih imena. Na drugome smo mjestu baveći se onomastikom „jajoša“, a tu je riječ o imenima s prostora Čeva, Bjelica i Čeklića, konstatovali i veliki udio ponarodnjenih imena, te možemo analogno zaključcima ispitivača hrišćanskih imena u antroponimijskim sistemima sušednih država, reći kako je ta antroponimija po osnovnom imenu hrišćanska, a po tvorbi crnogorska. Supstrat nije odlučujuće

¹ Mitar Pešikan, „Zetsko-humsko-raška imena na početku turskoga doba“, *Onomatološki prilozi*, knj. III, Srpska akademija nauka i umetnosti, Odeljenje jezika i književnosti, Odbor za onomastiku, Beograd, 1982, str. 81.

² Željko Čupić, Antroponimija Bjelopavlića“, *Onomatološki prilozi*, knj. XII, Srpska akademija nauka i umetnosti, Odeljenje za jezik i književnost, Odbor za onomastiku, Beograd, 1998, str. 367–417., str. 372.

³ Novica Vujović, „Prilog izradi imenoslova Pive“, *Lingua Montenegrina*, br. 15, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, 2015, str. 433–449.

⁴ Draško Došljak, *Lična imena Zaostra*, Filološki fakultet Priština, Vranje, 2000, str. 38.

usmjerio razvojne procese, ali svakako jeste tim kontaktima bogatio crnogorski jezik, između ostaloga, onomastičkom leksikom.⁵

Literatura

- Ćupić, Željko: „Antroponimija Bjelopavlića“, *Onomatološki prilozi*, knj. XII, Srpska akademija nauka i umetnosti, Odeljenje za jezik i književnost, Odbor za onomastiku, Beograd, 1998, str. 367–417.
- Došljak, Draško: *Lična imena Zaostra*, Filološki fakultet Priština, Vranje, 2000.
- Pešikan, Mitar: „Zetsko-humsko-raška imena na početku turskoga doba“, *Onomatološki prilozi*, knj. III, Srpska akademija nauka i umetnosti, Odeljenje jezika i književnosti, Odbor za onomastiku, Beograd, 1982, str. 1–120.
- Vujović, Novica: „Onomastikon crnogorskih 'jajoša'“, *Matica*, br. 53, Godina XIV, Matica crnogorska, Cetinje – Podgorica, 2013, str. 195–209.
- Vujović, Novica: „Prilog izradi imenoslova Pive“, *Lingua Montenegrina*, br. 15, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, 2015, str. 433–449.

Novica VUJOVIĆ

CHRISTIAN (CALENDAR) NAMES IN THE MONTENEGRIN BOOK OF NAMES

The author of this paper reflects on Christian names confirmed in the Montenegrin book of names. Both, male and female Montenegrin names were exposed to influences and the spread of Christian names. The study of personal names has confirmed absolute integrity of Christian or calendar names. This anthroponymy is Christian in terms of the basic name, but is Montenegrin in terms of word-formation.

Key words: *onomastics, anthroponymy, Montenegrin language, personal names*

⁵ Novica Vujović, „Onomastikon crnogorskih 'jajoša'“, *Matica*, br. 53, Godina XIV, Matica crnogorska, Cetinje – Podgorica, 2013, str. 198.